

РЕШЕНИЕ

№ 200

гр. София, 04.01.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 28 СЪСТАВ, в публично заседание на четвърти октомври през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: АНДРЕЙ КР. Г.

при участието на секретаря Диана Г. Димитрова
като разгледа докладваното от АНДРЕЙ КР. Г. Гражданско дело № 20231110104574 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 235 ГПК.

Образувано е по искова молба на А. Г. А. срещу „Вива Кредит“ ООД, с която са предявени претенции за признаване за установено по отношение на ответника, че ищецът не е обвързан от договор за потребителски кредит № 5843244/05.08.2022 г. между страните като нищожен поради липса на реквизит, евентуално – от клаузата на чл. 1, ал. 3 и чл. 4, ал. 2 от договора, които предвиждат съответно такса за експресно разглеждане на искането за заем и неустойка за неосигуряване на поръчител, и за осъждане на ответника да върне на ищеца недължимо платена въз основа на посочените клаузи сума в размер на 116,82 лева

В исковата молба се твърди, че между страните е сключен договор за потребителски кредит с № 5843244/05.08.2022 г., като се предвиждало на ищеца да се отпуснат 500 лева кредит за връщане на 7 двуседмични вноски при годишен процент на разходите от 49,39 %. Твърди се, че в чл. 1, ал. 3 от договора било предвидено, че отпускането на кредита на ищеца експресно става срещу такса 106,47 лева, а в чл. 3, ал. 1 се предвиждало задължение на ищеца да осигури обезпечение чрез банкова гаранция или поръчител до 3 дена след отпускане на кредита, като ако това не стане се дължи и неустойка от 70,98 лева. Твърди се, че по кредита ищецът бил заплатил 616,82 лева до 11.08.2022 г. Договорът се оспорва като недействителен поради оформянето му с шрифт с кегел, по-малък от посочения в закона – 12 пункта, и поради неправилно посочване на годишния процент на разходите, който не включвал неустойката по договора, а и същият процент бил по-голям от законово допустимия. Клаузата за неустойка се оспорва като неравноправна, тъй като предвиждала прекомерен размер на задължението за несъществено изпълнение. Оспорва се като неравноправен и размерът на възнаградителната

лихва, тъй като бил прекомерен. Поддържа се и че договорите са сключени имат това съдържание, защото ищецът бил притиснат от материални грижи. Претендират се разноси.

В законоустановения срок е подаден отговор от ответника – „Вива кредит“ АД, с който предявеният иск се оспорва като нередовен, недопустим и неоснователен. Твърди се, че исковата молба била неясна, не били налице основания за освобождаване на ищеца от такси, и не били представени никакви писмени доказателства от ищеца своевременно, което затруднявало ответника. Не била посочена и банкова сметка. Твърди се и че съединяване на установителен с осъдителен иск било недопустимо поради идентичност на спора, а и че искът е предявен при злоупотреба с право. Поддържа се, че уговореният договор за кредит е с посочен годишен процент на разходите, като договорът има всички реквизити по закона и ищецът се е съгласил с него. Поддържа се, че неустойките по договора не следва да се включват в годишния процент на разходите, тъй като се дължали при неизпълнение. Твърди се, че са ясно посочени дължимите се вноски за погасяване на кредита, има погасителен план, като ищецът бил предварително уведомен, че може да дължи неустойка. По отношение на клаузата за неустойка се поддържа, че същата не е недействителна, тъй като ищецът се е запознал с нея и не е възразил. По претенцията за недействителност на таксата за експресно разглеждане, се поддържа, че тя е за допустима по закон допълнителна услуга, която отнема ресурси на ответника. Иска се прекратяване на делото, евентуално – отхвърляне на исковете. Претендират се разноси.

Като разгледа доказателствата по делото с оглед твърденията и възраженията на страните съдът намира за установена следната фактическа обстановка:

Съгласно чл. 2 от договор за паричен заем № 5843244/05.05.2022 г. (на лист 68 – 71 по делото), сключен между ответника „Вива Кредит“ АД като заемодател и А. Г. А. като заемополучател, ответникът се е задължил да предаде в собственост на ищеца сумата от 500 лева, а последният се е задължил да върне сумата на заемодателя за срок от 14 седмици, на 7 двуседмични вноски в размер на 91,14 лева всяка от тях, при фиксиран годишен лихвен процент (ГЛП) - 40,32 %, и годишен процент на разходите (ГПР) – 49,39 %.

Съгласно чл. 1, ал. 3 от договор за паричен заем № 5843244/05.05.2022 г. (на лист 68 – 71 по делото) за извършената от кредитора допълнителна услуга по експресно разглеждане на заявката за паричен заем, заемателят дължи такса за експресно разглеждане на документи за отпускане на паричен заем в размер на 106,47 лева Съгласно чл. 1, ал. 4 от договора страните се уговарят таксата по ал. 3 да се заплати от заемателя разсрочено, като се раздели на равни части и се включи в размера на всяка от погасителните вноски.

Съгласно чл. 4, ал. 1 от договора, същият следва да бъде обезпечен с едно от следните обезпечения: 1. поръчител – физическо лице, което е

навършило 21-годишна възраст, работи на безсрочен трудов договор, има минимален стаж от 06 месеца при настоящия си работодател и минимален осигурителен доход в размер на 1000 лева; през последните 5 години да няма история в ЦКР към БНБ или да има кредитна история със статус „период на просрочие от 0 до 30 дни“, да не е поръчител по друг договор за паричен заем и да няма сключен договор за паричен заем в качеството си на заемател; или 2.банкова гаранция, издадена след усвояване на паричния заем в размер на цялото задължение на заемателя по договора, валидна 30 дни след падежа на плащане по договора.

Съгласно чл. 4, ал. 2 от договора в случай на неизпълнение на задължението за предоставяне на обезпечение, посочено в ал. 1, заемателят дължи неустойка в размер на 70,98 лева, като страните се договорят неустойката да се разсрочи и да се заплаща на равни части към всяка от погасителните вноски, посочени в чл. 2, ал. 1, т. 4, като в този случай дължимата вноска е в размер на 101,28 лева, а общото задължение по договора – в размер на 708,96 лева.

Съгласно заключението на съдебно-счетоводната експертиза, приета в съдебното заседание на 11.09.2023 г. (на лист 87 от делото), представена в писмен вид на лист 78 – 82 от делото, която съдът кредитира като логична и безпротиворечива, общият размер на заплатените от ищеца суми на ответното дружество по договор № 5843224/05.08.2022 г. е 616,82 лева, от които главница в размер на 500 лева; договорна лихва в размер на 3,32 лева; неустойка по чл. 4, ал. 2 от договора в размер на 2,03 лева; такса „експресно разглеждане“ в размер на 106,47 лева, и такса за кандидатстване – 5 лева, като кредитът е предсрочно погасен на 11.08.2022 г. Ако при изчисление на ГПР се добави сумата от 106,47 лева, платена като такса за експресно разглеждане на искането за заем, и сумата от 70,98 лева, платена като неустойка, ГПР възлиза на 116,48 %. Дължимата възнаградителна лихва на ден при предсрочно погасяване на кредита от потребителя е в размер на 0,11 % или 0,55 лева на ден. Поради това, че кредитът е предсрочно погасен на 11.08.2022 г. лихва за забава не е начислявана, а е начислявана дължима възнаградителна лихва в размер на 0,11 на ден, дължима при погасяване на кредита до 14. ден. Лихва за забава не начислявана върху никоя от погасителните вноски, тъй като кредитът е предсрочно погасен.

Съгласно заключението на съдебно-техническата експертиза, прието в съдебното заседание на 04.10.2023 г. (в писмен вид на лист 114 – 117 от делото), което съдът кредитира като логично и аргументирано с описание на техническите средства за изследване, печатните текстове на договора за паричен заем № 5843244, сключен на 05.08.2022 г. между „Вива Кредит“ АД и ищеца са набрани на шрифт „Times New Roman“ с кегел от 12 пункта.

Въз основа на така установените факти съдът намира следното от правна страна:

Предявени са три кумулативно съединени иска за установяване на нищожност – съответно на целия договор за кредит между страните с правна квалификация чл. 124, ал. 1 ГПК във връзка с чл. 26, ал. 1, предл. първо ЗЗД и

чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПКр и чл. 19, ал. 1 ЗПКр; евентуално – само на клаузата за неустойка поради неосигуряване на поръчител с квалификация по чл. 124, ал. 1 ГПК във връзка с чл. 26, ал. 1, предл. първо и трето ЗЗД, чл. 146, ал. 1 ЗЗП във връзка с чл. 143, ал. 1, т. 5 ЗЗП, и чл. 10а, ал. 2 и 4 ЗПКр и чл. 19, ал. 1 и 4 ЗПКр, и за клаузата за такса за експресно разглеждане – чл. 124, ал. 1 ГПК във връзка с чл. 26, ал. 1, предл. първо ЗЗД и чл. 10а, ал. 2 ЗПКр, и съединен с всеки от трите установителни иска кумулативен осъдителен иск за връщане на платеното по нищожните клаузи с правна квалификация чл. 34 ЗЗД.

Първият установителен иск се уважава, ако съдът установи, че между страните е сключен договор за кредит, който е оформен в документ с кегел на шрифта, по-малък от 12 пункта, или пък е посочен годишен процент на разходите по такъв начин, че на практика е налице липсата му (това е правен въпрос, по който страните следва да заемат становище по същество), или пък последният е неправилно изчислен поради невключване в него на разходи, които е следвало да се включат.

Евентуалният установителен иск за нищожност на клауза за неустойка се уважава, ако се установи уговаряне на такава, и че същата или противоречи на присъщите обезпечителна, обезщетителна и санкционна функция, или е в прекомерен размер с оглед на обезпечаваното вземане, а ответникът може да установи индивидуално уговаряне, в който случай второто основание няма да се разгледа от съда. Искът за нищожност за клаузата за такса за експресно разглеждане се уважава, ако се установи, че тя е за услуга по усвояване на кредита.

Кумулативно съединеният осъдителен иск се уважава при уважаване на някой от двата главни иска и доказване, че е платена сума, равна на неустойката по кредита.

По иска за недействителността на договора за кредит между страните с правно основание чл. 124, ал. 1 ГПК във връзка с чл. 26, ал. 1, предл. първо ЗЗД и чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПКр и чл. 19, ал. 1 ЗПКр:

Съгласно чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК договорът за потребителски кредит се изготвя на разбираем език и съдържа годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит. Съгласно чл. 19, ал. 1 ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисионни, възнаградения от всякакъв вид, в това число тези, дължими на посредници за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит. Съгласно чл. 19, ал. 4 ЗПК годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определение с Постановление на Министерски съвет. Съгласно чл. 22 ЗПК, когато не са спазени изискванията на чл. 11, т. 10 ЗПК договорът за потребителски кредит е недействителен.

От анализа на цитираните разпоредби се налага извод, че годишният процент на разходите е част е същественото съдържание на договора за

потребителски кредит, въведено от законодателя с оглед необходимостта за потребителя да съществува яснота относно крайната цена на договора и икономическите последици от него, за да може да съпоставя отделните кредитни продукти и да направи своя информиран избор. След като в договора не е посочен действителния ГПР, това води до неяснота за потребителя относно неговия размер и не може да се приеме, че е спазена нормата на [чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК](#).

В настоящия случай от събраните по делото доказателства се установява, че съгласно чл. 4, ал. 2 от сключения между ищеца и ответното дружество договор при непредоставяне на обезпечение по договора (под формата на поръчител или банкова гаранция) заемателят е следвало да заплати неустойка на заемотателя, т.е. неустойката е част от условията, при които се отпуска кредита – ако той е необезпечен, тя се дължи, а ако ищецът беше предоставил обезпечение, нямаше да се дължи, и щеше да се връща сума в различен размер.

Прочитът на съдържанието на посочената клауза и съпоставянето □ с естеството на сключения договор за паричен заем, налага разбирането, че по своето същество тя представлява скрито възнаграждение за кредитора, което е и уредено в дефиницията на понятието „общи разходи по кредита“ по § 1 ЗПКр. Изискванията, които посочената клауза от договорите възвежда за потребителя, са на практика неосъществими за него, особено предвид обстоятелството, че последният търси паричен кредит в сравнително нисък размер. Предвид това, не само правно, но и житейски необосновано е да се смята, че потребителят ще разполага със съответна възможност да осигури поръчител по кредита или банкова гаранция. По този начин, поставяйки изначално изисквания, за които е ясно, че са неизпълними за заемателя, заемотателят цели да се обогати. Същевременно, заемотателят не включва т. нар. от него „неустойка“ към договорната лихва, дължима по кредита, нито към ГПР, като по този начин заобикаля нормата на чл. 19, ал. 4 ЗПК, тъй като ако длъжникът не положи специални усилия да потърси обезпечение, то той никога не би получил кредита без неустойка – получаването на кредита при описания в него ГПР без неустойка не е резултат от неизпълнение на някакво допълнително задължение на длъжника, а на практика е неизпълнение на условие, което има обратно действие съгласно чл. 25, ал. 2 ЗЗД – към датата на сключване на договора. Именно предвид гореизложеното, то съдът счита, че вземането за неустойка, на практика представлява част от „общия разход по кредита“ и като такова е следвало да бъде включено в годишния процент на разходите.

По отношение на таксата за експресно разглеждане на искането за кредит съдът намира следното:

Съгласно чл. 10а, ал. 1 ЗПК кредиторът може да събира от потребителя такси и комисионни за допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит, а съгласно ал. 2 кредиторът не може да изисква заплащане на такси и комисионни за действия, свързани с усвояването и управлението на кредита.

От разпоредбите на чл. 1, ал. 3 и ал. 4 от сключения между ищеца и ответника договор (на лист 68) се установява, че такса за експресно разглеждане на кредита се дължи в размер на 106,47 лева, която сума се заплаща разсрочено на равни части, които се включват в размера на месечната погасителна вноски. Същевременно, в договора не е предвиден срок, в който заемотателят ще разгледа заявката за паричен заем в случай, че заемателят не се съгласи да заплати тази такса.

Поради това, съдът намира, че клаузата на чл. 1, ал. 3 от договора е нищожна на основание чл. 26, ал. 1, предл. първо ЗЗД поради противоречието ѝ с разпоредбата на чл. 10а, ал. 2 ЗПК. Посочената такса несъмнено се явява разход по кредита, който не е свързан с допълнителни услуги, тъй като предвид характера на бързите кредити се предполага, че кредиторът бързо ще разгледа искането на кредит, и съответно той не следва да събира такса за това. Въпреки това обаче, видно от съдържанието на договора, заемотателят едностранно е наложил на заемателя заплащане на тази такса, с цел да се обогати. Същевременно, заемотателят не включва т. нар. от него „такса за експресно разглеждане на искането за паричен заем“ към договорната лихва, дължима по кредита, нито към ГПР, като по този начин заобикаля нормата на чл. 19, ал. 4 ЗПК.

Съгласно заключението на съдебно-счетоводната експертиза, ако при изчисляване на ГПР по договора се включат таксата за експресно разглеждане на искането за кредит и неустойката за непредоставяне на обезпечение, ГПР по него ще е в размер на 116,48 %.

Предвид това, съдът приема, че е налице пълно разминаване между посочения в договорите ГПР в размер на 49,39 % и действителния такъв – 116,48 %, съответно между посочената в договорите дължима сума за заплащане и действително дължимата в края на заемния период. Това води до изкривяване на целта на посочване на ГПР – възможност заемополучателят – потребител да вземе информирано решение и да сравни налични на пазара кредитни продукти, каквато е целта на изискването за посочване на ГПР. Поради това умишлено невярното посочване на ГПР следва да се приеме за непосочване на такъв процент и да има същите последици.

Предвид изложеното, съдът намира, че договорът за потребителски кредит е недействителен на основание чл. 22 ЗПК, поради непосочване в него на действителния размер на ГПР, съответно и нищожен на основание чл. 26, ал. 1, предл. първо ЗЗД.

Поради основателността на главния иск за нищожност на сключения договор, съдът не дължи произнасяне по евентуалните иски за нищожност на клаузите за неустойка и такса за експресно разглеждане на искането за кредит в този договор.

По осъдителните иски с правно основание чл. 34 ЗЗД:

Съгласно чл. 23 ЗПК когато договорът за кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита.

Съгласно заключението на съдебно-счетоводната експертиза ищецът е заплатил по договора за кредит сума в размер на 616,82 лева, от които главница в размер на 500 лева, договорна лихва в размер на 3,32 лева и неустойка в размер на 2,03 лева, такса за експресно разглеждане – 106,47 лева и такса за кандидатстване – 5 лева. Поради това, че сключения договор е недействителен ищецът дължи заплащане само на чистата стойност на кредита, т.е. дължи единствено сумата от 500 лева и съответно иска за заплащане на сумата от 116,82 лева е основателен и следва да бъде уважен в пълния размер.

Относно разноските:

При този изход на спора право на разноски има ищецът на основание чл. 78, ал. 1 ГПК. Процесуалният представител на ищеца – адвокат Димитър Милев, със списък на лист 111 по делото претендира заплащане на адвокатско възнаграждение на основание чл. 38 ЗАдв в общ размер на 1440 лева. Съдът намира за необходимо да посочи, че в случаите по чл. 38 ЗАдв размерът на адвокатското възнаграждение се определя от съда съобразно действителната правна и фактическа сложност на делото. Същевременно, Наредба № 1/2004 за минималните размери на адвокатските възнаграждения не обвързва българските съдилища, поради това, че е приета от колективен орган на адвокатурата без нормативен контрол в противоречие с практиката на Съда на ЕС и чл. 101, ал. 1 и 2 ДФЕС (Решение по съединени дела C-427/16 и C-428/16 ЧЕЗ Електро България) и съдът не обосновава преценката си на хонорара с определените там размери. Предвид изложеното, съдът намира, че съобразно действителната правна и фактическа сложност на делото, следва да бъде присъдено адвокатско възнаграждение в размер на 300 лева в полза на еднолично адвокатско дружество „Димитър Милев“, тъй като именно с дружеството ищецът е сключил договора за правна защита и съдействие, представен на лист 113 по делото. На основание чл. 78, ал. 6 ГПК ответникът следва да бъде осъден да заплати по сметка на съда 50 лева държавна такса, 350 лева за изготвяне на съдебно-счетоводна експертиза и 300 лева за съдебно-техническа експертиза, или общо 700 лева.

Така мотивиран, Софийският районен съд, 28. състав,

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по предявения от А. Г. А. отрицателен установителен иск с правна квалификация чл. 124, ал. 1 ГПК във връзка с чл. 26, ал. 1, предл. първо ЗЗД и чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПКр и чл. 19, ал. 1 ЗПКр по отношение на „Вива Кредит“ АД, с ЕИК: 207343548, и адрес на управление: София, бул. „Джевахарлал Неру“ № 28, ет. 2, офис № 73Г, че сключеният между А. Г. А., с ЕГН: *****, с постоянен адрес: гр. С., ул. „С. С.“ № **, ет. * и дружеството, договор за потребителски кредит № 5843224/05.08.2022 г. няма правно действие като нищожен.

ОСЪЖДА на основание чл. 34 ЗЗД „Вива Кредит“ АД, с ЕИК: 207343548, и адрес на управление: София, бул. „Джевахарлал Неру“ № 28, ет.

2, офис № 73Г, да заплати на **А. Г. А.**, с ЕГН: *****, и постоянен адрес: С., ул. „С. С.“ № **, ет. *, сумата от **116,82 лева** (сто и шестнадесет лева и осемдесет и две стотинки) – недължимо платени суми по обявления за нищожен договор за потребителски кредит № 5843224/05.08.2022 г.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 1 ГПК във връзка с чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗАдв **„Вива Кредит“ АД**, с ЕИК: 207343548, и адрес на управление: София, бул. „Джевахарлал Неру“ № 28, ет. 2, офис № 73Г, да заплати на **Еднолично адвокатско дружество „Димитър Милев“**, БУЛСТАТ: 177492004, сумата от **300 лева** (триста лева) – адвокатско възнаграждение за оказана безплатна правна помощ на ищеца А. Г. А. в настоящото производство.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 6 вр. ал. 1 ГПК **„Вива Кредит“ АД**, с ЕИК: 207343548, и адрес на управление: София, бул. „Джевахарлал Неру“ № 28, ет. 2, офис № 73Г, да заплати по бюджетна сметка на **Софийски районен съд** сумата от **700 лева** (седемстотин лева) – разноски в производството.

Решението може да бъде обжалвано с въззивна жалба пред Софийския градски съд в двуседмичен срок от получаване на препис от страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____